

1898. évi II. törvénycikk indoklása a munkaadók és mezőgazdasági munkások között jogviszony szabályozásáról

Képviselőházi Irományok. Budapest, 1896/1901. X. köt. 271. sz. 59–75.
Szenteltve: 1891. IV. 6. Kihirdetve: 1891. IV. 9.

Általános indoklás

Az 1876. XIII. tc. V. fejezetében a mezőgazdasági munkások és a munkaadók jogviszonyaira vonatkozó törvényes határozmányok egyrészt s általában a gazdasági viszonyok fejlődése miatt, másrészt, s különösen az ország egyes vidékein a munkások körében gazdasági és társadalmi okokból fellépett mozgalom következtében ma már nem felelnek meg, s mert a jogviszonyok hiányos vagy nem megfelelő módon való szabályozása a munkaadónak s a munkásnak egyaránt hátrányára van, általában érzett szükségét képez, hogy az idézett törvény hivatott fejezete mielőbb módosíttassék, illetőleg a munkaadók s a mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyok, a gazdasági munkálatok zavartalanságát célzó intézkedések kapcsán, mielőbb újból, a cselédekre vonatkozó és szintén módosítást igénylő fejezetektől függetlenül, külön, önálló törvénnyel szabályoztassanak.

A most beterjesztett javaslat benyújtása által ezen, a munkaadók és munkások által egyaránt érzett, közzgazdasági szempontból is igen fontos szükséglet kielégítéséről kívántam gondoskodni.

A javaslatra vonatkozólag általánosságban meg kell jegyeznem, hogy az, - bárha a munkaadó s a munkás érdekét egyaránt figyelembe veszi, s egyoldalú intézkedések helyett mindkét félre nézve egyaránt megszabja a jogokat s kötelelességeket, rendelkezéseivel közvetlenül nem hatol be a jogviszonyoknak tisztán a szerződő feleket érintő s anyagi jelentőségű részleteibe, hanem csak annyiban s ott kíván intézkedni, a menyiben, a hol s a mily mérvben arra közérdekből, jelesen gazdasági, közrendészeti s közegészségügyi szempontokból feltétlen szükség van, s így a helyett, hogy a szerződő felek között a munkabér-képződés tekintetében, bármely fél előnyére részrehajló bíró kívánna lenni, csak megszabja azon keretet, melyben a munkabér-képződés természetes törvényei, mindkét fél érdekének egyenlő méltatása mellett, érvényesülhetnek.

A folyó évi aratási sztrájk alkalmából a munkaadók és a munkások körében is felmerült az az óhaj, hogy a mezőgazdasági s különösen az aratási munkabérek minimuma és maximuma a törvényhozás által az egész országra vonatkozólag, vidékenként közvetlenül megállapíttassék, avagy, valamely a feleken felül álló közhatóság e munkabérek szabályozására a törvényhozás által feljogosíttasson. Mivel az a meggyőződésem, hogy ezen óhaj megvalósítása teljes ellentétben áll a munkabér-képződés természetes és súlyos közzgazdasági következmények nélkül meg nem másítható törvényeivel, s mivel a munkabér hivatalos megállapítását úgy a magyar mezőgazdasági viszonyok, mint a

munkás-mozgalom szempontjából a legszerencsétlenebb eszköznek kell tekintenem: e javaslatban teljesen tartózkodtam a munkabér hivatalos, hatósági úton való tételes megállapítása tekintetében bármily intézkedést felvenni, sőt ugyanezen indokokból az ú. n. discretio, ingyenmunka tilalmazására nézve sem vettem fel közvetlen tiltó intézkedéseket. Azt, hogy a gazdasági munka teljesítésére nézve kötött szerződésben, a tulajdonképi munkán kívül némely vidéken a munkaadók u. n. discretiós munkát is kikötnek, nem tartom ezt törvényhozásilag betilthatónak, egyrésztől azért, mert az úgynevezett discretiós munka általában a munkás megszarolásának még nem tekinthető, s lehetetlen megvonni a határvonalat, hogy a helytelenül ingyen munkának nevezett szolgálmany megkövetelése hol esik már túl a fizetett munkabérért megkövetelhető szolgáltatás megfelelő mértékén, másrésztől azért, mert a túlszigázott discretiós munka egyszerű eltiltása a helyzet anyagi megjavítását úgy sem biztosíthatná, mivel ugyanis, ha ez tilalmaztatnék, akkor egyszerűen a munkabér lényeges csökkentése által kárpótolnák magukat azon egyes munkaadók, a kik a munkásoknak a nagy munkakeresletből kifolyó versengését a discretiós munka igénybevételére itt-ott túlajtva felhasználták.

Egyébiránt a folyó év tapasztalásai szerint az úgynevezett discretiós munka törvényhozási közvetlen eltiltásáról nem is feltétlen szükséges intézkedni. Az ily munka csak a szerződésben lévén kiköthető: a munkások beleegyezése nélkül azt a munkaadó nem biztosíthatja magának, a munkások zöme pedig ilyen, discretiós munka mellett szerződéseket kötni, ott, a hol az ilyen kikötések az elégtelenségre okot adtak, immár általában nem hajlandó. Az úgynevezett discretiós munkát maguknak a munkások versengése teremtette meg és most ugyancsak a munkások magatartása szünteti azt meg, illetőleg korlátozza.

Az pedig, hogy bármely munkaadó a munkások megszorultságát titkon kihasználhassa, kizártnak tekinthető, mert a munkaszerződés e javaslat szerint a községi előjáróság előtt vagy tudtával köttetvén meg, s csak az okiratba foglalt megállapodások lévén érvényesíthetők, a munkások szinte a jó gazdák közvéleményének oltalma alá helyeztetnek, a kik bizonyára önmaguk ítélik el azt, a ki a munkások helyzetével esetleg visszaélve, a munkásnép izgalomban tartása által a munkaadók és a munkások közötti jó viszony megzavarására okot szolgáltat.

Megjegyezhetem még általánosságban, hogy e törvényjavaslat intézkedései nem elvont elméletekből származtattak le, hanem az érdekelt körök kifejezésre jutott s éveken át gondosan megfigyelt nézeteinek kellő mérlegelésével a gyakorlati életben a tapasztalás szerint szabályozást igénylő viszonyokra, esetekre vonatkoznak s nem céljuk a munkás és munkaadó közötti jogviszonyt s e részben a gazdasági jogrendet új alapokra fektetni. Épen így ez a javaslat nem azzal az igénnyel lép fel: hogy intézkedései által a munkáskérdés végleges megoldást nyer. A jogviszonyok rendezése s a rendészeti teendők megállapítása mindenesetre jelentékeny lépés ama nagy jelentőségű kérdés megoldása felé: de egymagában arra nem elegendő.

A javaslat intézkedései egyengetni óhajtják a társadalmi fejlődés útjait, s akkor, a mikor megvédik a munkaadót a munkás szerződésszegése, erőszakoskodása ellen s megvédik a munkást a munkaadó esetleges túlkapása ellen, s szigorral büntetik azt, a ki a kiegyenlíthető ellentéteket szántszándékkal a végletekig kiélesíteni igyekszik:

megjelölik amaz irányt, melyben a társadalomnak s abban az érdekelt feleknek az erőszakos rázkódtatások megelőzése végett, egymást megértve, haladniuk kell.

E törvényjavaslat előkészítésénél figyelembe vettem mindazt, a mi az 1876:XIII. tc. életbelépte óta a törvényhozási tárgyalásokban, a törvényhatóságok, a gazdasági egyesületek felirataiban, emlékirataiban, a gazda- és munkás-kongressusok tanácskozásában, határozataiban, a szaklapokban, az irodalomban, e kérdésre vonatkozólag kifejezésre jutott, - figyelembe vettem továbbá a Tallián-féle tervezetet s a gazdasági egyesületeknek ezen tervezet véleményezése alkalmából nyilvánosságra hozott nézeteit; - meghallgattam a törvényhatósági tisztviselők véleményét; e javaslat előadói tervezetének tárgyalása végett pedig értekezletet tartottam, a melyen a kiváló gyakorlati szakemberek véleményét kértem ki; s ezenkívül írásbeli véleményadás végett, számos gazdával és közgazgatási szakemberrel is közöltem az előadói tervezetet.

Így azt hiszem, hogy az ily módon előkészített javaslat ezen jogviszonyok szabályozását tekintetében az ország minden vidékének megfelelő intézkedéseket tartalmaz.

1907. évi XIX. törvénycikk az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztosításáról

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=90700019.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D36> (2018. 08. 31.)

Szentelve: 1907. IV. 6. Kihirdetve: 1907. IV. 9.

I. rész

Anyagi rendelkezések – Biztosítási kötelezettség

1. § Betegség esetére való biztosítási kötelezettség alá esnek, nemre, korra és honpolgárságra való tekintet nélkül, mindazok, a kik a magyar szent korona országai területén:
 1. valamely az ipartörvény (1884:XVII. tc.) alá eső foglalkozásnál, ideértve az állami egyedáruságot és az azzal összekötött vállalatokat (1884:XVII. tc. 183. § d) pont), úgyszintén a kir. kisebb haszonvételek sorába tartozó malmokat és az italmérési üzleteket is (1884:XVII. tc. 183. § f) pont);
 2. az ipartörvény alá nem tartozó, de ipar-, illetve vállalkozásszerűleg üzemeltető kereseti foglalkozásoknál (műszaki és ügynöki irodákban, színházaknál, gyógyszerárakban, gyógyintézeteknél stb.);
 3. bányákban, kohókban, sóművekben, bányatermékeket feldolgozó egyéb művekben (XIII. fej.), kőfejtő-, homok-, kavics- és agyagtermelő, kő- és földanyagok törésével és feldolgozásával foglalkozó üzemeknél, telepeknél és munkáknál;